

VERMAESEN (*Jozef-Frans-Maria*, kloosternaam: *Antonius*), Pater-Trappist (Antwerpen, 6.6.1869 — Westmalle, 2.4.1940). Zoon van Frans-Louis en van Keersmakers, Emilie-Maria.

Na zijn jeugdroom naar het Congolese avontuur bleef de jonge Vermaesen in eigen familie tot hij op 20 april 1898 het Trappistenkleed aantrok en op 2 februari 1904 te Westmalle priester gewijd werd door Mr Van der Stappen.

Reeds op 12 mei van datzelfde jaar vertrok hij naar de missie der Trappisten aan de Eve naar. Zijn talloze Antwerpse vrienden hadden hem opgedragen en de middelen aan de hand gedaan om ginds een hoofkapel te stichten.

Hij komt natuurlijk eerst op de hoofdpst te Bamanya terecht, waar hij zich inwerkt in taal, zeden en gebruiken van het gebied. De gruwelen der eerste bezetting en rubberinvoering zijn voor het land rond Coquilhatstad en Bamanya voorbij, maar nu woedt er de slaapziekte zo hevig, dat vele grote dorpen praktisch uitsterven. De missie heeft een eilandje ingericht als hospitaal voor de ergste zieken die zij kan bewegen om zich onder haar hoede te stellen. Hier kan Pater Antonius zijn eerste apostolaatswerk uitoefenen.

Nog voor hij goed ingeburgerd is krijgt hij de kans om met de districtscommissaris De Bauw — de Polo der inlanders — een reis te maken naar een gebied dat nog door geen enkel missionaris bezocht werd, namelijk het gebied van de Ikelemba-rivier. Sinds tien jaar is daar een post van de Staat, te Bombimba, en een handelspost van de S. A. B., te Boyenge, maar sinds het begin der eeuw zijn daar nu ook twee nieuwe maatschappijen gevestigd, de « Société Équatoriale Congolaise » te Mondjo, en de Ikelemba te Monjambi, zodat heel die rivier haast één groot werklidencamp geworden is. Er zijn nog talrijke grote dorpen, van duizende inwoners. De slaapziekte bedreigt ze wel, maar is er nog niet aan het woeden; de rubber brengt nog veel op; en dadelijk denkt Pater Antonius aan de hoofkapel die hij stichten wil.

Een tweede bezoek, in november, en ditmaal in gezelschap van Pater Van Dun, doet de keus vallen op Bombimba zelf, een der schoonst gelegen staatsposten die men maar kan aantreffen, met 3.500 inwoners, grote dorpen in de nabijheid en een postoverste die de missie zeer genegen is. De hoofkapel wordt gesticht, maar reeds droomt Pater Antonius van een echte missiepost.

Kort na zijn terugkomst in Bamanya krijgt de missie het bezoek van de onderzoekscommissie, die ogenschijnlijk vol lof is voor het geleverde werk, vooral bij de opvoeding.

In april 1905 wordt districtscommissaris De Bauw opgevolgd door Bruneel, die er heel wat humaner gevoelens tegenover de inlanders schijnt op na te houden en spoedig aan de Trappisten voorstelt zich in Coquilhatstad ook met het onderwijs te willen belasten.

Voorlopig beschikt de missie echter over veel te weinig personeel om daaraan te kunnen denken. En de weinige missionarissen moeten dan nog al te dikwijls, wegens overwerk en tropenkwalen, vroegtijdig naar Europa terug.

Daarom moet Pater Antonius ook, einde 1905, de post van Mpaku gaan overnemen. De verplaatsing doet hem geen deugd, spoedig wordt hij zo ziek, dat hij naar Bamanya terug moet. Waar hij, na zijn herstel, benoemd wordt tot rector van de missie van Boloko wa Simba, een half uur bezuiden Coquilhatstad, alweer omdat zijn voorganger, P. Remigius, door de dokters naar België gestuurd wordt.

Hier zijn elke morgen een 500 vrouwen, elke avond, na hun werk, evenveel mannen in het onderricht, elke zondag 1.500 kristenen in de mis en tientallen dopen.

Maar het verlof, door de missieoverste, P. Theodoor, na zijn bezoek aan Bombimba, in maart 1905, gevraagd om daar een missie te beginnen, is eindelijk aangekomen, en reeds op

22 december wordt P. Antonius uitgezonden om die nieuwe post te beginnen.

Met welke blijde vooruitzichten, met welke moed hij het werk aanvatte, getuigen zijn brieven in het *Handelsblad* en het *Missiewerk*, maar na 15 augustus laat de koorts hem niet meer los en op 5 september sturen de dokters hem naar het vaderland terug.

Reeds op 1 augustus 1907 is hij echter terug in Boloko wa Simba en dus in de volle drukte van het apostolaat. De missiepost moet absoluut overgebracht worden naar het centrum van Coquilhatstad, maar het geschrijf en gewrijf houdt niet op. En op 13 juli 1908 is Pater Antoon al weer terug in Westmalle, zoegezegd wegens vermoeienis en ziekelijkheid, waarvoor Drs Broden en Rodhain hem dan ook verzorgen, maar voornamelijk voor « zaken ». En als Broeder Benedictus, die bestemd is als bouwmeester van de nieuwe post, op 5 november 1908 ook afkomt, worden de plannen voor het hele missiecomplex gewikt en geregeld.

En terwijl Broeder Benedictus ze verder zal uitwerken, keert Pater Antonius op 1 april 1909 naar Boloko wa Simba terug.

De plaats van missie en kerk is in Coquilhatstad nog altijd niet bepaald. Districtscommissaris Borms zou ze wel naast zich willen hebben, op het huidige marktterrein, waar toen nog Boyela woonde, maar Pater Antonius zag verder, omdat hij de uitbreiding van de stad voorzag. Tenslotte werd akkoord bereikt voor de huidige plaatsing, op de hoogste punt van de ontworpen « corniche » langs de stroom.

Begin juli kwam minister Renkin in Coquilhatstad, en keurde de plaats goed. Eindelijk kon men dus aan het werk, en Broeder Bruno begon dadelijk met 40 man stenen te bakken en de veroordeelde koffieplantingen, die heel het terrein bedekten, om te kappen voor stookhout.

Op 15 april 1910 komt Broeder Benedictus toe, met de plannen. Met Pasen 1911 is de voorlopige kerk, de residentie en alle bijgebouwen klaar en in gebruik!

En reeds is Pater Antonius weer voor « zaken » naar Westmalle, nog voor de post van Boloko wa Simba verhuisd is naar hier. De definitieve kerk moet nu immers begonnen worden. En de plannen van P. Antonius en Broeder Benedictus lijken, zowel voor Mr Van Ronslé als voor de districtscommissaris, een waanzinnige groothedensdroom! Maar in november 1911 is Pater Antonius terug, op 2 januari 1912 wordt het terrein voor de kerk klaar gemaakt, op 20 januari wordt met het metselwerk begonnen en op 15 augustus staat de kerk onder dak.

Maar voor het binnenwerk gans klaar is, zijn de krachten van Pater Antonius gesloopt. Op 23 maart 1913 is hij terug in Westmalle. Hij, die altijd, door zijn eenvoudige opgewektheid, door zijn vrijmoedigheid en rond optreden bij Blanken en Zwartten enkel sympathie en meewerken had gevonden, zocht nu nog enkel stille ingekeerdheid en rust.

En het Missiewerk verwelkomde hem met de volgende woorden: « Samen met Broeder Benedictus voltrok hij het reuzenwerk, de prachtige kerk van Coquilhatstad. Na tien jaar ijvervol missieleven verlangt hij in stilte uit te rusten van de moeilijke arbeid. Van harte is die rust u gegund. Uw naam zal voor altijd verbonden blijven aan de nieuwe kerk van Coquilhatstad ».

27 februari 1957.

E. Boelaert, m. s. c.

Missiearchief, Coquilhatstad, *Het Missiewerk*, Westmalle, Archief Westmalle.